

Keliber Technology Oy

Keliber Technology Oy, Kaustby, Karleby och Kronoby Kontaktmyndighetens utlåtande om programmet för miljökonsekvensbedömning

Kontaktmyndighetens utlåtande till den projektansvarige gällande programmet för miljökonsekvensbedömning grundar sig på 18 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017, nedan MKB-lagen).

Tillstånds- och tillsynsverket fungerar som kontaktmyndighet för bedömningsförfarandet.

1 Projektuppgifter

1.1 Projektets basuppgifter

Bedömningsprogram för utvidgning av funktionerna och ändring av vattenavledningen vid gruvområdet i Rapasaari Kaustby, Karleby och Kronoby.

Keliber Technology Oy ansvarar för projektet. Envineer Oy har fungerat som konsult för den projektansvarige i förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.

1.2 Beskrivning av projektet och dess alternativ

Keliber Technology Oy planerar att öppna nya gruvavfallsområden i närheten av gruvområdet i Rapasaari. Enligt de alternativ som bedöms placeras nya deponeringsområden för sidoberg och anrikningssand antingen i väster, norr eller i båda nämnda väderstreck från det nuvarande gruvområdet i Rapasaari. Vad gäller sidoberg granskas alternativ för deponering på nya områden och vad gäller anrikningssand granskas alternativ antingen för utvidgning och/eller förhöjning av det nuvarande deponeringsområdet, deponering i Syväjärvi gruva eller deponeringsområden som ligger på nya områden. Utvidgningen av gruvverksamheten i Rapasaari är högst 570 hektar till ytan. Förutom utvidgningen av gruvverksamheten bedöms i miljökonsekvensbedömningen en förändring av råvattentagningen och avledningen av gruvvatten från Köyhäjoki till Perho å. Rörledningens längd är som längst 15,8 km. Keliber Technology Oy:s nuvarande verksamhet finns i kommunerna Kaustby, Karleby och Kronoby, cirka 10 km nordost om tätorten Kaustby. De nuvarande årliga brytningsmängderna för gruvan förblir enligt de gällande miljötillstånden och inga nya gruvområden öppnas.

Alternativ som ska bedömas i MKB-förfarandet

VE0: Nya avfallsområden för gruvavfall (sidoberg och anrikningssand) eller utvidgningar av sådana, större mellanlagringsområden för malm, eller bassänger med isolerande konstruktion för prefloaterfraktionen och den magnetiska avfallsfraktionen byggs inte. Gruvverksamheten fortsätter i enlighet med de nuvarande tillståndsvillkoren. Arealen för

Utlåtande

1.6.2026, översättning 12.6.2026

Dnr LVV-U/41724/2026

Offentligt

det vanliga sidobergsområdet är cirka 63 ha, deponeringshöjden är +165 m över havet och deponeringskapaciteten är cirka 35 Mt. Krönnivån för anrikningssandbassängens omgivande vall när den är färdigställd är + 98,8 m över havet, volymen är 6 Mm³ och arealen 70 ha. Lakvattnet från slutdeponeringsområdet för analcimsand i Hoikkaneva samlas i lakvattensbassänger och transporteras för behandling till ett avloppsreningsverk som har erforderliga tillstånd. Det renade vattnet från vattencirkulationen vid Rapasaari gruva och anrikningsverk leds via en 4 km lång utloppsledning till Köyhäjoki.

VE1: Deponeringsområdet för vanligt sidoberg i Rapasaari utvidgas norrut och nordväst mot gruvområdet Syväjärvi. Den planerade arealen för utvidgningen av sidobergsområdet är cirka 109 ha, volymen är cirka 42 Mm³ (75 Mt) och upplagets krönhöjd är +165 m över havet. Den totala arealen av utvidgningsområdet för hela gruvverksamheten är cirka 250 hektar. Den nuvarande bassängen för anrikningssand höjs med 2 meter och utvidgas österut med 12,6 ha, vilket ökar deponeringsvolymen med cirka 2,4 Mm³. Rörsträckningen för råvatten- och utloppsvattenledningen går västerut från Päiväneva anrikningsverk längs rutt A, och vattenutlopp och råvattenintag sker från Perho å, framför Kaustby kommuns avloppsvattenreningsverk. Rörsträckningens längd är cirka 13,3 km.

VE2: De nya deponeringsområdena för vanligt sidoberg och anrikningssand i Rapasaari gruva byggs väster om det nuvarande gruvområdet. Den totala arealen av utvidgningsområdet för hela gruvverksamheten är cirka 570 hektar. Den planerade arealen för det nya sidobergsområdet är cirka 75 ha, volymen cirka 31 Mm³ (50 Mt) och upplagets krönhöjd är +165 m över havet. Den uppskattade omfattningen för den nya anrikningssandbassängen är cirka 80 ha och volymen cirka 6 Mm³. Rörsträckningen för råvatten- och utloppsvattenledningen går västerut från Päiväneva anrikningsverk längs rutt B, och vattenutsläpp och råvattenintag sker från Perho å i Viljala. Rörsträckningens längd är cirka 13,3 km.

VE3: Rapasaari gruvområde utvidgas västerut och ett nytt sidobergsområde byggs på utvidgningsområdet. Arealen för gruvområdets utvidgningsområde är cirka 300 hektar. Arealen för det nya sidobergsområdet är cirka 75 ha, volymen cirka 31 Mm³ (50 Mt) och upplagets krönhöjd är +165 m över havet. Den befintliga anrikningssandbassängen höjs med 2 m, varvid deponeringsvolymen ökar med cirka 1,2 Mm³. Efter att brytningen vid Syväjärvi gruva har avslutats kommer anrikningssand dessutom att deponeras i dagbrottet, vars volym upp till bergytan är cirka 6,86 Mm³. Rörsträckningen för råvatten- och utloppsvattenledningen går söderut från Päiväneva anrikningsverk längs rutt C, och vattenutsläpp och råvattenintag sker från Perho å framför Kaustby kommuns avloppsvattenreningsverk. Rörsträckningens längd är cirka 15,8 km.

VE4: Deponeringsområdet för vanligt sidoberg i Rapasaari utvidgas norrut mot Syväjärvi gruvområde, den nuvarande anrikningssandbassängen utvidgas och västerut byggs ett nytt anrikningssandområde. Den totala arealen av utvidgningsområdet för gruvområdet är cirka 540 hektar. Arealen för sidobergsområdet är cirka 110 ha, volymen 55 Mm³ (75 Mt) och upplagets krönhöjd +165 m över havet. Arealen för den befintliga anrikningssandbassängen är 12,6 ha och volymen cirka 1,2 Mm³. Den uppskattade omfattningen av den nya anrikningssandbassängen är cirka 80 ha och volymen cirka 6 Mm³. Rörsträckningen för

råvatten- och utloppsvattenledningen går söderut från Päiväneva anrikningsverk längs rutt C, och vattenutsläpp och råvattenintag sker från Perho å framför Kaustby kommuns avloppsvattenreningsverk. Rörsträckningens längd är cirka 15,8 km.

I alternativen VE1–VE4 granskas förutom en utvidgning av gruvavfallet också förändringar inom följande områden:

Malmens mellanlagringsområde utvidgas i närheten av Päiväneva anrikningsverk, bassänger med isolerande konstruktion byggs söder om de nuvarande bassängerna för anrikningsverkets prefloat- och magnetiska gruvavfallsfraktioner. För lakvattnet från slutdeponeringsområdet för analcimsand i Hoikkaneva byggs ett tryckavlopp på anrikningsverkets område, och lakvattnet behandlas i anrikningsverkets vattenbehandling. Nära anrikningsverket byggs ett avloppsreningsverk för kommunalt avloppsvatten, och därifrån leds vattnet till Näätinkioja. Dessutom bedöms miljökonsekvenserna för dammkonstruktionerna vid den cirkulationsbassäng som redan är i drift inom gruvområdet.

En närmare beskrivning av projektet och dess alternativ har presenterats i bedömningsprogrammet.

2 Förfarandet vid miljökonsekvensbedömningen

2.1 Anhängiggörande av konsekvensbeskrivningen

På projektet tillämpas förfarandet vid miljökonsekvensbedömning med stöd av bilaga 1 punkt 2a och 12 i MKB-lagen.

2.2 Förhandsförhandling och samordning av miljökonsekvensbedömningen och andra förfaranden

Kontaktmyndigheten har ordnat den förhandsförhandling som avses i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning 8 § den 12 december 2025 för att bland annat främja den övergripande hanteringen av de bedömnings-, planerings- och tillståndsförfaranden som krävs för projektet samt informationsutbytet mellan den projektansvarige och myndigheterna. Följande parter deltog i förhandsförhandlingen: Plandea Oy, NTM-centralen i Södra Österbotten, Keliber Technology Oy, Envineer Oy, Kaustby kommun, Karleby stad, Mellersta Österbottens miljöhälsovård, Geologiska forskningscentralen, K.H. Renlunds museum, NTM-centralen i Kajanaland, NTM-centralen i Egentliga Finland, Mellersta Österbottens förbund, Regionförvaltningsverket i Västra Finland, Regionförvaltningsverket i Norra Finland och Forststyrelsen.

Projektet är ett projekt i enlighet mer EU:s förordning (EU) 2024/1252 om kritiska råmaterial.

I projektet uppdateras den tidigare Natura-bedömning som upprättats i en tidigare miljökonsekvensbedömning av Natura-området Vionneva (FI1000019) enligt 35 § i NVL.

2.3 Anhängiggörande av bedömningsprogrammet

Bedömningsprogrammet har blivit anhängigt den 7 april 2026, när den projektansvarige har lämnat in Bedömningsprogram för utvidgning av funktionerna och ändring av vattenavledningen vid gruvområdet i Rapasaari (nedan bedömningsprogrammet).

2.4 Information och hörande om bedömningsprogrammet

Kontaktmyndigheten informerade om bedömningsprogrammet och om att det hålls framlagt samt om möjligheten att framföra åsikter och lämna utlåtanden genom en offentlig kungörelse under tiden 16.4. -15.5.2026. Kungörelsen publicerades på Tillstånds- och tillsynsverkets webbplats www.lvv.fi > Aktuellt. Information om kungörelsen skickades till kommunerna Kaustby och Kronoby samt till staden Karleby för publicering i enlighet med 108 § i kommunallagen (410/2015). Dessutom informerades om konsekvensbeskrivningen, om att den hålls framlagd samt om möjligheten att framföra åsikter och lämna utlåtanden genom tidningsannonser som publicerades 16.4.2026 i Keskipohjanmaa och Österbottens tidning.

Under hörandetiden var det möjligt att ta del av konsekvensbeskrivningen på följande ställen:

- Miljöförvaltningens webbtjänst på adressen www.miljo.fi/kelibier-rapasaari-gruvavfall-MKB
- Kaustby kommunhus, Tekniska avdelningen, Kapellvägen 13, 69600 Kaustby. Karlebys stads kundtjänst, Salutorget 5, 67100 Karleby
- Kronoby kommunhus, Säbråvägen 2, 68500 Kronoby

Ett presentationstillfälle om bedömningsprogrammet ordnades 23.4.2026 i kommunhusets fullmäktigesal i Kaustby kommun kl. 17.00–19.00. Det var också möjligt att delta i tillfället på distans.

3 Utlåtanden och åsikter om konsekvensbeskrivningen

Kontaktmyndigheten begärde utlåtanden om bedömningsprogrammet från kommunerna inom projektets influensområde och från andra myndigheter som ärendet sannolikt berör. Kontaktmyndigheten fick in 9 utlåtanden och 5 åsikter om bedömningsprogrammet. Följande myndigheter gav utlåtanden: Kommunstyrelsen i Kaustby kommun, Det regionala ansvarsmuseet i Mellersta Österbotten (K.H. Renlunds museum), Kronoby kommuns tillståndssektion, Livskraftscentralen i Lappland (dammssäkerhetsmyndigheten), Livskraftscentralen i Sydvästra Finland (fiskerihushållningsmyndigheten), Naturresursinstitutet, Forststyrelsen, Livskraftscentralen i Österbotten (trafikansvarsområde), Österbottens förbund, Österbottens räddningsverk, Strålsäkerhetscentralen och Trafikledsverket. Fingrid Oyj meddelade att de inte lämnar något utlåtande om miljökonsekvensprogrammet och att det inte finns några kraftledningar

eller andra av Fingrids funktioner i projektområdet. Mellersta Österbottens räddningsmyndighet meddelade att den inte har något att yttra i ärendet.

Följande parter framförde sin åsikt: Finlands naturskyddsförbund – Österbottens distrikt rf, Perho ås delägarlag samt Pro Perhonjoki rf och Ullavan Kalastusseura ry. Dessutom lämnade två privatpersoner in åsikter.

3.1 Sammanfattning av utlåtandena

Allmänt

I remissvaren anses att bedömningsprogrammet och beskrivningen av nuläget till största delen utgör en tillräcklig utgångspunkt för bedömningen, men kräver förtydliganden i redovisningsfasen.

GTK anser i sitt utlåtande att det vore bra om bedömningsbeskrivningen beskrev särskilt grund- och täckkonstruktionerna samt bottenundersökningar för gruvavfallsområdena mer i detalj. Även Mellersta Österbottens förbund uppmärksammar i sitt utlåtande bedömningen av gruvavfallsområdenas konsekvenser samt riskhanteringsplanen, även på lång sikt.

Dammsäkerhetsmyndigheten anser att man i bedömningsprogrammet har beaktat behovet av att utvidga och bygga bassänger, de risker som eventuellt orsakas av dammar samt dammsäkerhetslagstiftningen.

Räddningsverket lyfter fram behovet av riskhantering och granskning av olyckssituationer samt trygghet av räddningsverksamhet. Vad gäller den verksamhet som bedrivs i området ska behovet av kemikalieanmälan/kemikalietillstånd eller en eventuell uppdatering av dessa utredas.

Strålsäkerhetscentralen rekommenderar att uran- och toriumhalterna i fasta ämnen och vattenfraktioner samt även aktivitetskoncentrationerna av andra naturligt förekommande radioaktiva ämnen redovisas i sin helhet i konsekvensbeskrivningen. Strålsäkerhetscentralen anser att det inte förväntas några betydande effekter i något alternativ vad gäller naturlig strålningsexponering från gruvavfall, annat avfall eller vattenfraktioner.

Naturresursinstitutet föreslår att möjligheterna till återanvändning av gruvavfall bör ses över mer omfattande än i dag, vilket skulle kunna minska behovet av lagring och den markareal som behövs för den.

Grundvatten

GTK anser att det vore lämpligt att installera grundvattenrör i områden där verksamheten ska utvidgas och att undersöka områdenas hydrogeologiska förhållanden närmare.

Kaustby kommun anser att gruvområdets verksamhet och verksamhetens utvidgning kan påverka grundvattenområden som ligger längre bort från verksamhetsområdet, och att

Utlåtande

1.6.2026, översättning 12.6.2026

Dnr LVV-U/41724/2026

Offentligt

påverkan kan visa sig med fördröjning. Kommunen föreslår nya grundvattenövervakningspunkter för att få information om verksamhetens inverkan på grundvattenområden i ett större område än på en kilometers avstånd.

Ytvatten

Naturresursinstitutet anser att det är viktigt att beakta känsligheten i recipienta vattendrag, rutter och tekniker för utloppsvatten samt mängden och typen av belastning, särskilt sulfatbelastning. Enligt Naturresursinstitutets bedömning bör man i bedömningsrapporten presentera belastningsområdet för Perho å och dess tidsmässiga variation baserat på numerisk och kartbaserad modellering, med särskild hänsyn till kritiska lågvatten- och vintersituationer. Utsläppsarrangemangen får inte äventyra målen för vattenförvaltningen. I bedömningen ska man också beskriva de aktuella och planerade vattens användningsätten, vattenuttagsplatserna och användarna samt bedöma hur förändringar i vattenkvaliteten och avvikande situationer påverkar dessa, och presentera nödvändiga uppföljnings- och beredskapsåtgärder.

Strålsäkerhetscentralen rekommenderar att man övervakar uranhalterna i det utloppsvatten som släpps ut i miljön, eftersom det förekommer svartskiffer och sura sulfatjordar i gruvdriftsområdet. Övervakning av uranhalter i Perho å och Köyhäjoki är god praxis.

GTK rekommenderar att man undersöker utloppsfårans strömförhållanden i större omfattning samt att man också granskar utspädningen och spridningen av andra föroreningar än de som anges i bedömningsprogrammet.

Mellersta Österbottens förbund anser att överföringen av utloppsvatten till Perho å avsevärt förändrar belastningens fördelning och medför en risk för försämring av vattenkvaliteten i Perho å. Konsekvenserna ska bedömas i förhållande till den nuvarande belastningsnivån i Perho å.

Fiskerihushållningsmyndigheten vid Livskraftscentralen i Sydvästra Finland anser att man i bedömningsprogrammet inte har presenterat projektets betydande fiskerihushållningsmässiga konsekvenser tillräckligt noggrant. Fiskerihushållningsmyndigheten förutsätter i sitt utlåtande mer elfiske och provkräftfiske. Dessutom ska konsekvenserna av projekialternativen för vattenföringen i vattendragen bedömas både under verksamhetstiden och efter att den har avslutats. Fiskerihushållningsmyndigheten lyfter i sitt utlåtande fram de verk och riktlinjer som ska följas vid provkräftfiske och elfiske samt betonar att särskild uppmärksamhet ska ägnas åt att förhindra spridning av kräftpest vid elfiske och provkräftfiske. I sitt utlåtande tar fiskerihushållningsmyndigheten även upp möjligheten att samordna det elfiske och provkräftfiske som ingår i bedömningsprogrammet med det gemensamma kontrollprogrammet för Perho å.

Växtlighet, djur och den biologiska mångfalden

Utlåtande

1.6.2026, översättning 12.6.2026

Dnr LVV-U/41724/2026

Offentligt

I utlåtandena konstateras att även om utvidgningsområdet har använts för skogsbruk har projektet effekter på den biologiska mångfalden, växtligheten, djurlivet och den ekologiska konnektiviteten. Särskilt framträder effekterna på Vionneva Natura-område och hotade rovfåglar.

Forststyrelsen anser i sitt utlåtande att MKB-programmet borde ha beskrivit skyddsgrunderna för Natura-området Vionneva samt hur konsekvenserna för områdets skyddsgrunder bedöms. Projektets huvudsakliga effekter konstateras vara gruvverksamhetens konsekvenser för den hotade fågelfaunan i Vionneva som utgör Natura-områdets skyddsgrunder samt eventuellt dammbildning från projektet och dess inverkan på myrområdets naturtyper. Enligt Forststyrelsens uppfattning ger de presenterade utredningarna i kombination med tidigare genomförda utredningar av fågelbeståndet i området sannolikt en tillräcklig helhetsbild av områdets häckande fåglar, under förutsättning att de utredningar som görs i samband med kontrollskyldigheten riktas tillräckligt mot arter som undviker mänsklig aktivitet. Forststyrelsen påpekar att miljön vid Rapasaari gruvområde samt Vionneva naturskydds- och Natura-område tillhör förekomstområdet för minst två, möjligen tre, sekretessbelagda arter, och att alla dessa arter ska beaktas i projektets bedömning av fågelpåverkan samt i Natura-bedömningen.

Forststyrelsen anser att effekterna på skogsrenens förekomst och lämpliga livsmiljöer för arten inom gruvfunktionernas område och dess omgivning ska bedömas.

Även Naturresursinstitutet lyfter i sitt utlåtande fram projektets naturpåverkan på grund av de betydande och omfattande förändringarna av markanvändningen, samt samkonsekvenser med andra projekt, särskilt med avseende på den biologiska mångfalden, faunan, vattenfaunan och vattendragens tillstånd.

Luftkvalitet

Naturresursinstitutet anser att bedömningen av dammpåverkan förutsätter modellering av dammpåverkan och en uppskattning av möjliga ansamlingar av skadliga ämnen för att kunna bedöma effekterna på åkerväxtligheten, jordbruket, gårdsområdena och områden för insamling av naturprodukter. Det har ansetts vara nödvändigt att inkludera en uppföljningsplan för damm och dammavfällning i konsekvensbeskrivningen.

Trafik

Trafikavdelningen vid Livskraftscentralen i Österbotten och Trafikledsverket bedömer att trafikpåverkan främst gäller byggfasen och är tillfällig till sin karaktär. I utlåtandena betonas särskilt effekterna på vägnätet, konstruktioner och säkerheten samt påminns om Trafikledsverkets anvisningar och behovet av tillstånd då konstruktioner placeras på vägområden. Man har också påmint om att bedöma riskerna med transporter av farliga ämnen som anknyter till projektet.

Landskap, stadsbild och kulturarv samt markanvändning

Utlåtande

1.6.2026, översättning 12.6.2026

Dnr LVV-U/41724/2026

Offentligt

Det regionala ansvarsmuseet anser i sitt utlåtande att nuläget för det arkeologiska kulturarvet har beskrivits väl. Museet anser att en arkeologisk utredning är av avgörande betydelse och anser att man vid inventeringen bör kontrollera de observationsobjekt och eventuella fornlämningar som finns på museinätverkets karta. I den arkeologiska inventeringen ska man använda ett så noggrant lidar-material som möjligt samt historiska kartor, källor och ortnamnsmaterial. Man ber att inventeringsrapporten och anknytande geografiskt informationsmaterial ska skickas till det regionala ansvarsmuseet. I museets utlåtande framhålls att effekterna på fornlämningar kan vara betydande, särskilt längs sträckningarna för utloppsledningen.

Enligt museets uppfattning bör det vid landskapsbedömningen tydligare framgå vilka meteravstånd det handlar om när man granskar avstånden i närheten eller inom områden med långväga påverkan. Museet påpekar att det vid bedömningen också är nödvändigt att beakta landskapspåverkan på lokalt värdefulla objekt och områden, om vilka det finns information bland annat i kommunernas detaljplaner och hos det regionala ansvarsmuseet.

Mellersta Österbottens förbund förutsätter att konsekvenserna av alternativen VE1–VE4 på landskapsplanens områdesreserveringar utreds. Vid planeringen av rörsträckningar ska påverkan på värdefulla landskap och kulturmiljöer minimeras.

Befolkning, regional ekonomi och näringsliv

I utlåtandena konstateras att projektet har både positiva och negativa effekter på befolkningen. Projektet har bedömts stödja den regionala ekonomin och sysselsättningen. Österbottens förbund anser det viktigt att även de effekter som rör näringslivet, befolkningen, människors levnadsvillkor och trivsel bedöms samt att den erfarenhetsbaserade, lokala kunskapen beaktas i dessa.

3.2 Sammanfattning av åsikterna**Allmänt**

I allmänhet anser man att miljökonsekvenserna av projektet inte har redovisats med tillräcklig noggrannhet eller tillräckligt allvar i bedömningsprogrammet, och att konsekvenserna som helhet underskattats. Det konstateras att de långvariga och kumulativa effekterna samt samkonsekvenserna av olika åtgärder bör bedömas betydligt mer grundligt. I flera åsikter betonas att granskningen av alternativ inte är tillräckligt omfattande och att alternativet att avstå från genomförandet (VE0) inte har granskats genuint. Dessutom bedöms att projektets nackdelar riktar sig mot den lokala miljön och invånarna, medan fördelarna tillfaller andra områden.

Det har föreslagits att projektets alternativ bland annat ska omfatta ett tunnelgruvalternativ till dagbrott, placering av anriknings- och krossverksamhet under jord, deponering av avfall i dagbrott och gruvtunnlar samt återanvändning av anrikningssand.

Mark och berggrund

I åsikterna konstateras att påverkan på marken, särskilt i torvmarker, har bedömts otillräckligt. Det har ansetts att byggandet av rörledningen skadar torvlagrets struktur, försämrar markens naturliga funktion och kan göra myren till en utsläppskälla i kolbalansen.

Grundvatten

I åsikterna anses att riskerna för grundvattnet har bedömts otillräckligt. Särskilt framhävs spridningen av skadliga ämnen såsom arsenik, svavel och salter till grundvattnet. Dessutom konstateras att försämring av grundvattnets kvalitet kan vara långvarig och svår att återställa, varför försiktighetsprincipen bör tillämpas i bedömningen och effekterna bör granskas på lång sikt.

Ytvatten

I åsikterna anses att effekterna på ytvatten utgör den centrala riskhelheten för projektet. Det konstateras att utsläpp av utloppsvatten till Perho å medför en betydande risk för vandringsfiskbestånden, såsom lax, havsöring och sik, samt för deras fortplantning och yngelproduktion. Det betonas särskilt att långvarig belastning, såsom från sulfater, metaller och salter, kan försämrade fiskbeståndens levnadsförhållanden även om enskilda utsläpp ligger under gränsvärdena.

I åsikterna lyfts också fram betydelsen av undantags- och störningssituationer eftersom deras effekter kan spridas snabbt i vattendragen. Dessutom anses uttaget av råvatten kunna påverka flöden samt överlevnaden för mikroorganismer och fiskar. Det konstateras också att de nuvarande vattenbehandlingslösningarna inte är tillräckliga särskilt för att avlägsna kväve, och att det behövs effektivare, anläggningssmässiga reningslösningar. Det betonas samtidigt att belastningen från exempelvis kväve, sulfater och klorider ökar betydligt när verksamheten utvidgas.

Växtlighet, djur och den biologiska mångfalden

I åsikterna anses att projektet orsakar betydande och bestående skadliga effekter på den biologiska mångfalden. Det konstateras att livsmiljöer förstörs och fragmenteras, vilket försämrar förutsättningarna för arternas överlevnad och bryter ekologisk konnektivitet. Dessutom anses det att man i bedömningen inte i tillräcklig utsträckning har beaktat ekosystemens funktionalitet, dynamiken i artpopulationer eller interaktionerna mellan arter.

Det betonas särskilt att effekterna på naturtyper och arternas livsmiljöer ska bedömas noggrannare utifrån skyddsbiologiska kriterier. Enligt markägarnas uppfattning kan byggandet av rörledningar förstöra känsliga myrnaturnaturtyper och deras artbestånd samt försämrade ekosystemens funktion under hela projektets livscykel. Man har ansett att en inventering av växtlighet och naturtyper bör göras för Niukkaneva.

Luftkvalitet

Utlåtande

1.6.2026, översättning 12.6.2026

Dnr LVV-U/41724/2026

Offentligt

I åsikterna anser man att konsekvenserna för luftkvaliteten inte har bedömts tillräckligt. Man konstaterar att särskilt små partiklar samt skadliga ämnen, såsom kvartsdamm och asbestfibrer, ska granskas vid bedömning av dammpåverkan. Dessutom anses damm kunna påverka både marken och vattendragen, varför omfattningen och mekanismerna för effekterna bör undersökas närmare.

Buller och vibrationer

I åsikterna konstateras att buller- och vibrationspåverkan är betydande och delvis underskattad. Man anser att ständigt buller kan störa djurlivet över ett större område än vad som anges i bedömningsprogrammet. Dessutom framhålls att även vibrationseffekter, inklusive de vibrationer som orsakas av trafik, bör bedömas mer omfattande.

Landskap

I åsikterna konstateras att projektet medför betydande landskapseffekter och förändrar miljön permanent. Man anser att förlusten av skogar och myrar och utvidgningen av gruvdriften försämrar naturlandskapet och miljövärdena. Dessa effekter anses vara centrala olägenheter som inte beskrivs tillräckligt i bedömningsprogrammet.

Befolkning, näringsliv

Projektet bedöms ha betydande effekter på de lokala människornas levnadsvillkor och välbefinnande. Man lyfter bland annat fram effekterna på rekreationsanvändning, såsom bärplockning, jakt och friluftsliv, som förväntas försämrans i och med projektet.

Markägarnas åsikt är att planeringen av rörsträckningarna orsakar betydande olägenheter för användningen av fastigheterna. Rörledningar fragmenterar fastigheter, begränsar skogsbruket och minskar fastigheternas värde. Dessutom konstateras att man i projektet inte har beaktat likabehandling av markägarna tillräckligt eller undersökt alternativa rutter ur deras perspektiv.

Dessutom bedöms projektet ha betydande skadliga effekter på fiskerinäringen och därmed sammanhängande näringar. Man för fram att skador på fiskbeståndet kan försämrans både näringsverksamheten och rekreationsanvändningen.

I synpunkterna konstateras att eventuella ekonomiska skador ska identifieras och ersättas på ett ändamålsenligt sätt. I flera åsikter anses det också att projektets ekonomiska fördelar inte fördelas jämligt.

4 Kontaktmyndighetens ställningstagande om omfattningen och noggrannheten för bedömningsprogrammet samt anvisningar för utarbetandet av konsekvensbeskrivningen

4.1 Bedömningens omfattning och noggrannhet

Kontaktmyndigheten konstaterar att Keliber Technology Oy:s Bedömningsprogram för utvidgning av funktionerna och ändring av vattenavledningen vid gruvområdet i Rapasaari till största delen uppfyller innehållskraven för miljökonsekvensbedömningsprogram enligt MKB-lagen och -förordningen.

Bedömningsprogrammet ger en tillräcklig bild av projektet, miljöns tillstånd samt den bedömning av miljökonsekvenserna som ska göras. Konsekvensbedömningen ska göras på det sätt som beskrivs i bedömningsprogrammet med beaktande av detta utlåtande från kontaktmyndigheten. I utlåtandena och åsikterna har man tagit upp observationer om de uppgifter som gäller nuläget och genomförandet av bedömningarna. Den projektansvarige ombuds ta del av responsen från hörandet och även att beakta dessa uppgifter vid inriktningen av bedömningarna.

I bedömningsprogrammet har kriterierna för känslighetsbedömning presenterats allmänt, men de har inte presenterats konsekvensspecifikt. Enligt bedömningsprogrammet fastställs kriterierna för känslighet för varje påverkansobjekt, och de presenteras specifikt för varje påverkansobjekt i konsekvensbeskrivningen. Kontaktmyndigheten anser att det hade varit bra om de kriterier för känslighet och förändringens omfattning som baseras på nuläget hade identifierats redan i bedömningsprogrammet. I konsekvensbeskrivningen ska presenteras motiveringar specifikt efter påverkansobjekt om hur betydelsen för påverkan har fastställts. Vid jämförelse av alternativen ska skillnaderna i de olika alternativens miljöpåverkan beskrivas både skriftligt och i tabellform, särskilt vad gäller betydande miljöpåverkan. Även osäkerhetsfaktorer och åtgärder för att mildra effekterna ska anges för varje berört område.

Kontaktmyndigheten påpekar att beskrivningen av gruvverksamheten innehåller många facktermer som inte är begripliga för läsaren. I konsekvensbeskrivningen ska man fästa uppmärksamhet vid en tydlig presentation av funktioner och processer. I konsekvensbeskrivningen ska de funktioner som behandlas i projektets miljökonsekvensbedömning beskrivas, liksom de funktioner som genererar gruvavfall och utloppsvatten. I övrigt kan verksamhetsbeskrivningen hållas kortare och mer koncisa.

I bedömningsprogrammet anges att konsekvenserna ska bedömas inom projektområdet samt för utloppsledningens sträckning inom en 50 meter bred zon. Kontaktmyndigheten påpekar att om effekterna sträcker sig bortom projektområdet ska de beaktas i bedömningen. I bedömningsprogrammet finns en tidsplan för genomförandet av bedömningen. I tidsplanen ska man beakta nödvändiga utredningar för hela projektets influensområde samt den tid dessa kräver.

Utlåtande

1.6.2026, översättning 12.6.2026

Dnr LVV-U/41724/2026

Offentligt

Kontaktmyndigheten påpekar generellt att det inte i alla avsnitt om bedömningens avgränsning framgår vilka metoder som kommer att användas i bedömningen, vilket hade varit en förutsättning för att kunna bedöma om den föreslagna omfattningen är tillräcklig. Kontaktmyndigheten ber att uppmärksamhet fästs i konsekvensbeskrivningen vid beskrivningen av bedömningsmetoderna samt kartframställningarna.

4.2 Projektbeskrivning och projektets alternativ

Kontaktmyndigheten anser att de projektalternativ som ska bedömas inom ramen för bedömningsförfarandet är nära kopplade till verksamheter inom gruvområdet som redan har miljötillstånd enligt lag, samt till verksamheter för vilka en ansökan om miljötillstånd för närvarande är anhängig vid Tillstånds- och tillsynsverket. Kontaktmyndigheten preciserar situationen för de anhängiga miljötillståndsärenden som anges i bedömningsprogrammet på följande sätt:

Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland har genom sitt beslut nr 208/2022 av 28.12.2022 beviljat Keliber Technology Oy miljötillstånd gällande verksamheten vid gruvan i Rapasaari och anrikningsverket i Päiväneva samt vattenhushållningstillstånd för anrikningsverkets råvattenintag från Köyhäjoki. Vasa förvaltningsdomstol har i sitt beslut nr 206/2024 av 23.2.2024 upphävt beslutet till de delar som gäller avfallsområdena för sidoberg i Rapasaari och placeringen av den magnetiska avfallsfraktionen från Päiväneva anrikningsverk samt återförvisat ärendet för handläggning till statens tillståndsmyndighet. Tillståndsmyndigheten har på sökandens begäran delat upp det återförvisade ärendet i två delar (ärendet om Päiväneva anrikningsverk LSSAVI/11878/2024 och ärendet om Rapasaari gruva LVV-U/18663/2026 f.d.) LSSAVI/11448/2024).

I ärendet LSSAVI/11878/2024 (*Miljötillstånd för deponering av magnetisk avfallsfraktion från anrikningsverket i Päiväneva, ett ärende som delvis återförvisats av Vasa förvaltningsdomstol och uppdatering av planen för hantering av utvinningsavfall samt tillslutningsplanen samt tillstånd att inleda verksamheten*) har utfärdats beslut nr 94/2025 av 24.6.2025 från regionförvaltningsverket. Genom sitt beslut nr 1686/2025 av 29.12.2025 har Vasa förvaltningsdomstol, efter att i huvudsak ha avslagit de besvär som anförts över regionförvaltningsverkets beslut nr 94/2025, preciserat de bestämmelser som gäller tillslutningskonstruktionen för anrikningssandbassängen samt utredningen av anrikningsavfallens egenskaper. Beslutet från Vasa förvaltningsdomstol har överklagats till högsta förvaltningsdomstolen, där ärendet fortfarande behandlas.

I ärendet LVV-U/18663/2026 (*Miljötillstånd för gruvan i Rapasaari, ett ärende som delvis återförvisats av Vasa förvaltningsdomstol samt väsentlig ändring av verksamheten och tillstånd för att inleda verksamheten*) pågår en kungörelse om ansökningar 29.4.2026–5.6.2026. Förutom ärendet som förvaltningsdomstolen har återförvisat gäller ärendet också ändringar av verksamheten (bland annat ändring av brytningsmetod från delvis underjordsbrytning till helt dagbrottsbrytning).

Utlåtande

1.6.2026, översättning 12.6.2026

Dnr LVV-U/41724/2026

Offentligt

Keliber Technology Oy har dessutom en anhängig ansökan hos Tillstånds- och tillsynsverket om ändring av miljötillståndet för Syväjärvi gruva, LVV-U/18664/2026, som bland annat gäller grundandet av ett avfallsområde för kishaltigt sidoberg i Syväjärvi gruvområde.

Kontaktmyndigheten anser att alternativ VE0 som presenteras i bedömningsprogrammet inte uppfyller kraven i 3 § 2 punkten i MKB-förordningen, eftersom alla de funktioner som anges i alternativet för närvarande inte har ett lagakraftvunnet miljötillstånd, och för vissa funktioner är en ansökan om ändring av miljötillståndet anhängig hos Tillstånds- och tillsynsverket. Kontaktmyndigheten förutsätter att alternativet VE0 presenterar projektområdets nuläge i enlighet med lagakraftvunna miljötillstånd (Syväjärvi gruva LSSAVI/3331/2018, anrikningsverket i Päiväneva LSSAVI/10481/2021 och beslutet om ändring av tillstånd för placering av magnetisk avfallsfraktion LSSAVI/11878/2024 samt Vasa förvaltningsdomstols beslut om tillstånden) samt i enlighet med det MKB-förfarande som avslutades 2020. Kontaktmyndigheten anser att alternativet VE0 som presenteras i bedömningsprogrammet ska anges som VE0+, eftersom det består av de tillståndsansökningar som nu är anhängiga för området. Parallellt med bedömningsprogrammet är hos Tillstånds- och tillsynsverket även anhängig en ändringsansökan som gäller gruvavfall från Rapasaari gruvområde, där man samtidigt ansöker om tillstånd för att omvandla Rapasaari gruva från delvis underjordsbrytning till helt dagbrottsbrytning. På grund av ändringen ökar mängden gruvavfall avsevärt. Dessutom pågår en ändring av miljötillståndet för Syväjärvi gruva.

Kontaktmyndigheten påpekar att den nuvarande arealen för gruvområdet inte har angetts för alternativet VE0 i bedömningsprogrammet. I bedömningen ska arealerna för samtliga alternativ som bedöms redovisas, både för helheten (gruvområdet) och för de verksamheter som omfattas av de områden som ska bedömas.

Området mellan gruvområdena Päiväneva och Rapasaari har på kartor som beskriver alternativen benämnts som ett utvidgningsområde, men inga separata funktioner har anvisats för området. I konsekvensbeskrivningen ska betydelsen av utvidgningsområdet och de eventuella planerade funktionerna där förklaras.

I bedömningsförfarandet granskas projektets konsekvenser under hela dess livscykel, inklusive byggandet, verksamheten samt tiden efter verksamheten. Kontaktmyndigheten påminner om att det är typiskt för gruverksamhet att alla ovan nämnda funktioner pågår samtidigt i området. Vid bedömningen är det bra att identifiera funktioner som är betydelsefulla till exempel då det gäller samkonsekvenser som uppstår från byggandet och verksamhetsfasen.

I bedömningsprogrammet har man konstaterats att den valda sträckningen för utloppsledningen inte är kopplat till något av utvidgningsalternativen för gruvområdet, men att man i programmet ändå angett en rörsträckning för utloppsledningen och en utloppspunkt för varje projektalternativ. Kontaktmyndigheten anser att sträckningsalternativen för utloppsledningarna bör presenteras och bedömas som separata alternativ.

Alternativen VE1–VE4 som presenteras i bedömningsprogrammet är klart olika och utgör helheter som är kopplade till verksamheten. De funktioner som ingår i alternativen har motiverats med avseende på deras preliminära placeringar och faktorer som påverkar placeringen. I konsekvensbeskrivningen ska man fästa uppmärksamhet vid presentationen av och tydligheten för bedömningsresultaten för de alternativ som ska bedömas.

4.3 Miljöns nuläge, miljökonsekvenser som ska bedömas och metoder

I bedömningsprogrammet har man angett att projektets betydande konsekvenser riktas mot ytvatten (för utloppsledningen), naturmiljön, människor (buller, rekreationsanvändning och trivsel), luftkvalitet, mark, grundvatten, landskaps- och kulturmiljö samt näringslivet. Kontaktmyndigheten instämmer i de betydande konsekvenser som identifierats på förhand, och anser att de huvudsakligen är nödvändiga. Kontaktmyndigheten påminner dock om att effekterna på näringsverksamhet inte är sådana miljöeffekter som avses i MKB-lagen. Effekterna på näringsstrukturen kan främst beaktas i det fall att förändringen påverkar människors levnadsvillkor på befolkningsnivå.

I bedömningsprogrammet har man preliminärt identifierat följande som mindre betydande effekter: trafikeffekter, effekter på berggrunden, klimatpåverkan samt effekter på samhällsstrukturen och markanvändningen. I det aktuella projektet kan effekter vars påverkan är klart ringa lämnas utanför bedömningen, och det beslut som fattas kan motiveras kort i konsekvensbeskrivningen. Kontaktmyndigheten anser att klimatpåverkan kan bli mer betydande än vad som preliminärt bedömts på grund av den areal som projektalternativen kräver, och förutsätter en noggrannare bedömning i detta avseende. Kontaktmyndigheten konstaterar att effekterna av den ökade trafiken ska inkluderas i bedömningen av människors levnadsförhållanden, trivsel och hälsa.

Vid bedömningsförfarandet ska man granska de effekter som projektet medför under hela livscykeln, inklusive effekterna av att upphöra med verksamheten. I bedömningsrapporten ska konkreta förebyggande och mildrande åtgärder för de uppkomna skadorna presenteras.

Kontaktmyndigheten betonar att slutsatserna i konsekvensbedömningarna tydligt ska beskriva de slutledningskedjor som ligger till grund för att man kommit till vissa resultat om betydelse.

Kontaktmyndigheten påminner om att konsekvensbeskrivningen ska innehålla ett förslag till uppföljningsarrangemang för de centrala typerna av effekter. De föreslagna uppföljningarna ska vara tydligt avgränsade så att de går att genomföra.

Miljöns nuläge

Miljöns nuläge har beskrivits huvudsakligen efter typ av påverkan med sådan noggrannhet att det i princip är möjligt att identifiera påverkan och rikta bedömningen. Den projektansvarige ska, utöver detta utlåtande från kontaktmyndigheten, även noggrant ta del av de övriga utlåtanden och åsikter som givits om programmet. Dessa innehåller

observationer och korrigeringsförslag om bedömningsprogrammets uppgifter. Eventuella fel och brister ska beaktas vid upprättandet av konsekvensbeskrivningen.

Miljökonsekvenser som ska bedömas

Förutom vad som anges i bedömningsprogrammet förutsätter kontaktmyndigheten att följande aspekter beaktas i bedömningen vad gäller olika miljökonsekvenser.

Konsekvenser för marken

Projektets konsekvenser för marken bedöms utifrån befintligt material. Vid bedömningen beaktas bland annat volymerna av hanterade massor, den risk för markförorening som eventuellt uppstår från verksamheten, olycks- och undantagssituationer samt surt sulfatjordmaterial. I bedömningen föreslås inga separata modelleringar eller undersökningar.

Kontaktmyndigheten påpekar att konsekvensbedömningen ska baseras på tillräcklig befintlig information och information från grundläggande undersökningar om områdets nuvarande tillstånd, som bedömningens resultat jämförs med. De uppgifter om jordmånen som för närvarande presenteras i bedömningsprogrammet baseras huvudsakligen på områden som redan är bebyggda eller som ligger i miljötillståndsfasen, eller på områden där ingen verksamhet är planerad, med undantag för enstaka punkter. Storleken på de utvidgningsområden som nu bedöms varierar mellan 250 och 570 hektar beroende på alternativet. När det gäller utvidgningsområden anser kontaktmyndigheten att bedömningen ska baseras på undersökningar om basnivån som, i lämplig skala och med ändamålsenliga undersökningsmetoder, kartlägger förutom den geokemiska kvaliteten på jordmånen även de jordarter som förekommer i området, deras lagertjocklek samt egenskaper som är betydelsefulla för byggandet samt förekomst och rörelse av grundvatten.

När det gäller botten och närmiljön för förädlings- och vattenbassänger samt andra områden för gruvavfall ska eventuella skölar, strukturer och sprickor eller andra egenskaper i berggrunden som kan påverka spridningen av skadliga ämnen i miljön och som är väsentliga för riskbedömningen enligt förordningen om utvinningsavfall (190/2013) redovisas i en ändamålsenlig skala.

Kontaktmyndigheten betonar att syftet med ovan nämnda kompletteringar inte är att kräva detaljerade planer på tillståndsfasens nivå, utan att säkerställa att det i konsekvensbeskrivningen finns tillräcklig och inriktad information om markens och berggrundens egenskaper för att identifiera, bedöma och jämföra alternativen sinsemellan. Osäkerhetsfaktorer och behov av ytterligare utredning ska tydligt framgå av konsekvensbeskrivningen.

I beskrivningen av jordmånens nuläge för ytjorden i Rapasaari har egenskaperna vid moränundersökningspunkterna PS1–PS5 beskrivits, men punkternas läge framgår inte av bedömningsprogrammet. Enligt tillsynsmyndighetens uppgifter ligger dessa punkter i

Utlåtande

1.6.2026, översättning 12.6.2026

Dnr LVV-U/41724/2026

Offentligt

Päiväsaari, i området för anrikningsbyggnaderna. Dessutom har moräner från Rapasaari gruvområde undersökts bland annat i området för Kajana ås, men dessa resultat har inte behandlats i programmet. I bedömningsprogrammet saknas dessutom en kartpresentation över de borrhöjningar som har angetts i beskrivningen av nuläget för Rapasaari sidoberg. I konsekvensbeskrivningen ska resultaten från de undersökningpunkter som använts i bedömningen redovisas tydligt, liksom undersökningpunkternas läge i förhållande till det bedömda projektområdet utifrån kartmaterial. Antalet prover som ingår i de resultat som redovisas i tabellerna ska motsvara textdelen i konsekvensbeskrivningen.

Enligt bedömningsprogrammet har man för alla alternativ angett att miljöpåverkan från den cirkulationsbassäng som är i drift på gruvområdet ska granskas i samband med bedömningsförfarandet, eftersom den ytmorän som använts som byggmaterial under byggandet har konstaterats vara syraproducerande. Kontaktmyndigheten påpekar att ingen bedömningsmetod eller inget sätt för hur bedömningen av cirkulationsbassängen ska genomföras har presenterats, och ska därför anges i samband med konsekvensbedömningen. Kontaktmyndigheten anser att man i bedömningen ska behandla den aktuella kvaliteten på det lakvatten som bildas samt redovisa en bedömning av eventuella utsläpp som kan uppstå under den långa drifttiden för cirkulationsbassängen, och åtgärder för att kontrollera eventuella utsläpp. Dessutom ska man i bedömningen identifiera eventuella utsläpp som kan uppstå i samband med rivningen av konstruktionerna vid stängningen och redovisa åtgärder för att förebygga dessa.

Gruvavfall

Kontaktmyndigheten anser att bedömningen tydligt ska redovisa uppskattningar av mängden gruvavfall som bildas i de olika alternativen (den årliga mängden samt den totala mängden under verksamheten) i en tabell. Kontaktmyndigheten påminner om att man i bedömningen också ska beakta situationen enligt alternativ VE0 vad gäller de redan byggda arealerna och deponeringskapaciteten för gruvavfallsområdena vid Syväjärvi gruva och Päiväneva anrikningsverk.

Vid bedömningen av behovet av deponeringsområden för ytjord ska förekomsten av potentiellt sura sulfatjordar i området beaktas, särskilt för alternativen VE2–VE4, eftersom de av GTK:s berggrundsdata tolkade svartskifferzonerna sträcker sig genom utvidgningsområdena (i västra delen) och väster om utvidgningsområdet. Enligt kontaktmyndighetens uppfattning är förekomsten av sura sulfatjordar (lera / morän) i utvidgningsområdet ganska sannolik, och därför bör man särskilt för de planerade placeringsplatserna för gruvavfallsområden göra tillräckliga undersökningar för att bedöma effekterna av utvidgningen (den ytjord som bildas, deras placering, sänkningen av grundvattennivån). I programmet har man dessutom i beskrivningen av nuläget hänvisat till den plan för hantering av gruvavfall som upprättats i området, men planen har inte preciserats närmare. Utifrån tidigare information anser kontaktmyndigheten att sura sulfatjordar sannolikt förekommer i områdets mineraljordar, och att undersökningar och bedömningar av området ska göras över ett tillräckligt stort område, det vill säga alla

områden där deponering planeras, för att få en bild av förekomsten av sura sulfatjordar i området.

I konsekvensbeskrivningen ska konstruktionerna för de dammar för anrikningssand som planerats i området beskrivas, så att det framgår vilken information miljökonsekvensbedömningen baseras på. Vid bedömningen ska särskilt beaktas effekterna av eventuell arsenikurlakning på miljön och grundvattnet.

Bedömningsprogrammet beskriver vanligt sidoberg och deponering av detta, men inte i tillräcklig utsträckning egenskaperna för och deponeringen av kishaltigt sidoberg. Kontaktmyndigheten anser att provtagningspunkter och mängder av kishaltigt sidoberg, strukturen på deponeringsområdena samt områdets tillräcklighet under verksamhetstiden ska redovisas i konsekvensbeskrivningen. I bedömningen ska man dessutom beakta nuläget och dess effekter vad gäller kishaltigt sidoberg.

Karakterisering

Vid klassificeringen av gruvavfall har man för geokemisk bestämning av sidoberg använt frysyra- eller litiumtetraboratutlakning, vars resultat inte är direkt jämförbara med tröskel- och riktvärden baserade på kungsvattensutlakning enligt PIMA-förordningen (214/2007). Ovan nämnda fråga konstateras också i bedömningsprogrammet. Dessutom konstateras att resultat som fås med metoden kan leda till felaktiga slutsatser vid klassificering av gruvavfall. Flera av de presenterade resultat som erhållits med frysyra- eller litiumtetraboratutlakning överskrider förordningens tröskelvärden. Bristen på resultat som är jämförbara med förordningen försvårar tolkningen av resultaten. I konsekvensbeskrivningen ska det anges mer i detalj vilka analysmetoder som använts, grunderna till varför de har använts, vilka koncentrationer de beskriver och om resultaten kan jämföras med tröskelvärdena i PIMA-förordningen, samt om en jämförelse mellan metoderna (kungsvattensutlakning – frysyra- eller litiumtetraboratutlakning) har gjorts.

Konsekvenser för ytvatten

Konsekvenserna för ytvatten kommer att bedömas med avseende på mängden och kvaliteten på det vatten som bildas inom området samt på de effekter som orsakas av verksamhetens lakvatten, processvatten och dagvatten. Konsekvensbedömningen baseras på uppgifter som samlats in från verksamhetens vattendragskontroll, belastningskontrollen i diken på anrikningsområdet samt kvaliteten på det vatten som lämnar anrikningsverkets vattenreningssystem. I bedömningen jämförs observerade halter med miljökvalitetsnormerna och förändringar mellan observationsplatserna inom utsläppsrörets influensområde och jämförelsepunkterna uppströms granskas. I bedömningen beaktas årstidsvariationer, vattenföringsuppgifter och långsiktiga trender (till exempel utvecklingen av sulfat-, arsenik- och litiumhalter). Som utgångspunkt för bedömningen har angetts att konsekvensbedömningarna för Perho å kommer att göras på basis av den diffusorlösning som presenteras i den förstudie om utspädning av utloppsvatten som bifogas till bedömningsprogrammet. I bedömningen tas fram en 3D-modellering av utloppsvattnet till Perho å. Enligt bedömningsprogrammet begränsas

Utlåtande

1.6.2026, översättning 12.6.2026

Dnr LVV-U/41724/2026

Offentligt

konsekvenserna från byggandet av utvidgningsområdet till de närliggande dikena och Näätinkioja. Konsekvenserna från byggandet av rörledningen begränsas till byggplatsens närområde. Utloppsvattnets influensområde uppskattas preliminärt nå ända till sjögruppen i mellersta delen av Perho å.

Kontaktmyndigheten påpekar att man i bedömningsprogrammet hänvisar till områdets vattenbalansmodellering och belastningsbalansrapport samt uppdateringen av dessa, men att modelleringen och principerna för rapporteringen inte har förklarats i bedömningsprogrammet. Metoderna för beräkning av vatten- och belastningsbalansen, utgångsuppgifterna, undersökningsnivån samt resultaten jämte osäkerhetsanalyser ska redovisas i konsekvensbeskrivningen. I bedömningsprogrammet presenteras uppgifter om den ekologiska och kemiska statusklassificeringen för den tredje vattenförvaltningsperioden. Kontaktmyndigheten ber att man beaktar att den nya klassificeringen för den fjärde vattenförvaltningsperioden publiceras i år, och att bedömningen ska använda den nya klassificeringsinformationen så snart den är tillgänglig. En bedömning av ökningen av belastningen jämfört med nuläget ska presenteras i konsekvensbedömningen för varje belastningsfraktion.

I bedömningsprogrammet har man inte redovisat för det sätt på vilket man använder 3D-modelleringsprogramvara för utloppsvatten i bedömningen eller grunderna för beräkningen. Kontaktmyndigheten påpekar att de ovannämnda punkterna ska anges i konsekvensbeskrivningen för att visa bedömningens tillräcklighet och tillförlitlighet. När det gäller modelleringen ska dessutom anges utgångsuppgifter för modelleringen och de antaganden som görs i modelleringen. I bedömningsprogrammet har man inte heller angett några skadliga ämnen som ska undersökas i modelleringen. Kontaktmyndigheten anser att konsekvensbedömningen, utifrån den nuvarande verksamheten, åtminstone bör omfatta modellering av totalfosfor, sulfat, arsenik, litium och suspenderat material. I modelleringen ska försiktighetsprincipen följas när det gäller de skadliga ämnen som modelleras. Kontaktmyndigheten anser att när man bedömer belastningseffekten av gruvans utloppsvatten är det rekommenderat att, utöver metoderna som presenteras i programmet, även beakta lakvattnets utspädningseffekt på det recipienta vattendraget. Kontaktmyndigheten betonar att den sulfatbelastning som uppstår till följd av verksamheten bör bedömas tillräckligt i bedömningsprogrammet inom det på förhand identifierade influensområdet.

Kontaktmyndigheten anser att projektet, utöver utloppsledningen, även innefattar andra funktioner som eventuellt kan ge upphov till ytvattenpåverkan. Dessa är bland annat projektområdets läge på torvmark och det därav möjliga behovet av dränering och massbyte, förekomsten av eventuella sura sulfatjordar och svartskiffer i området samt att utvidgningsområdena gränsar till Näätinkioja.

Kontaktmyndigheten påpekar att inga bedömningsmetoder för vattenuttaget från Perho å och Köyhäjoki har presenterats i bedömningsprogrammet. Bedömningen av konsekvenserna ska inkludera en bedömning av hur vattenuttaget påverkar åarnas vattenbalans samt den ekologiska och kemiska statusen för vattenförekomsten.

Utlåtande

1.6.2026, översättning 12.6.2026

Dnr LVV-U/41724/2026

Offentligt

I bedömningsförfarandet ändrar det alternativ som ska utvärderas, VE3, vattenhanteringen enligt alternativ VE0 när vattnet från Syväjärvi dagbrott leds till anrikningsverket för vattenrening. Vatten rinner då från Torojas avrinningsområde (49.058) till Näätkiojas avrinningsområde (49.064) och förändringen medför en förändring i vattenmängderna i de nämnda avrinningsområdena. Kontaktmyndigheten anser att förändringens påverkan på Torojas avrinningsområde och de strömvattenfåror som ligger där bör bedömas i konsekvensbeskrivningen.

I bedömningen ska verksamhetens lokalisering i närheten av Näätkioja samt avledningen av det kommunala avloppsreningsverkets renade avloppsvatten till det aktuella vattendraget beaktas. Effekterna på vattenkvaliteten i Näätkioja ska bedömas med avseende på ökad belastning.

Preliminär utredning av utspädningen av utloppsvatten

I modelleringen av utspädningen av utloppsvattnen under den preliminära utredningen som fogats till bedömningsprogrammet har vissa antaganden gjorts om utgångsuppgifter och förhållanden. Dessa antaganden påverkar också resultaten och tolkningen av dem. Enligt kontaktmyndighetens uppfattning är de mest betydande av dessa de antaganden som gäller utloppsfårans flöde och vattenkvalitet, fårans geometri samt läget för utloppspunkten.

I modelleringens känslighetsanalys var ett av alternativen en situation där flödet i flodvattnet är 50 procent mindre än i grundläget. Vattennivån hölls dock oförändrad i modellen, även om den i verkligheten skulle vara lägre. Detta skulle innebära att tvärsnittet av fåran var mindre, vilket skulle kunna påverka blandningsförhållandena. Det flöde som använts i denna undersökning är dock ungefär dubbelt så stort som medelflödet, och i alternativet blandades utloppsvattnet sämre i djupled, vilket innebär att det tunga utloppsvattnet sjönk nära botten.

Utloppsvattnets konsekvenser för Perho å är som störst under lågvattenföring, när förhållandena för utspädning av utloppsvattnet är sämre. Kontaktmyndigheten anser att man under beskrivningsskedet vid modelleringen av konsekvenserna bör beakta olika flödesförhållanden, och fästa särskild uppmärksamhet vid perioder med låga flöden. I modelleringen ska även beaktas förändringar av vattenkvaliteten i Perho å vid olika vattenföringsförhållanden, när utspädningen av utsläpp från andra punktbelastare försämras.

Fåran i Perho å har antagits vara jämn, och fårans djupprofiler har inte beaktats. Kontaktmyndigheten påpekar att man för modelleringarna i beskrivningsskedet ska utreda formen på botten av fåran under den valda utloppspunkten samt bedöma om bottenens form påverkar blandningen av utloppsvattnet. I alternativet för utloppsrutt placeras VEB-utloppspunkten i det betydligt bredare avsnittet av fåran än de andra utloppspunkterna. Med en bredare flodfåra saktar flödes hastigheten ner, vilket kan påverka utspädningen av utloppsvattnet. Kontaktmyndigheten anser att förändringar i fårans bredd ska beaktas vid bedömningen.

Konsekvenser för grundvatten

I bedömningsprogrammet har den ökade salthalten orsakad av anrikningssanden identifierats som en betydande belastning på grundvattnet under anrikningsverkets drift. Belastningen består av lakvatten från anrikningssandbassänger, men koncentrationerna av skadliga ämnen har ändå bedömts vara måttliga och kan minskas med tätning av bassängernas isoleringskonstruktioner. I bedömningsprogrammet har ytbergets uppspruckenhet identifierats som en betydande risk för spridning av skadliga ämnen vad gäller Rapasaari.

I bedömningsprogrammet presenteras inga separata modelleringar för effekterna på grundvattnet. I bedömningen används observationsdata från grundvattenrör som installerats i gruvområdet och dess omgivning samt befintlig information om förhållandena i grundvattenområdena. Baserat på information om grundvattnets nuvarande tillstånd bedöms projektets påverkan på grundvattnets ytnivå och bildning samt påverkan på grundvattnets kvalitet. I bedömningen beaktas också eventuella konsekvenser från utloppsledningen på det klassificerade grundvattenområde som ligger nära huvudfåran i Perho å (Oosinharju 1023606). Vid konsekvensbedömningen beaktas konsekvensernas varaktighet och influensområdets omfattning samt eventuella undantagssituationer och deras omfattning.

Kontaktmyndigheten anser att de föreslagna bedömningsmetoderna för grundvattenpåverkan är delvis tillräckliga, men konstaterar att bedömningen av alternativet VE3 som presenteras i bedömningsprogrammet bör kompletteras. I alternativet VE3 deponeras anrikningssand i Syväjärvi gruva efter att verksamheten upphört, och den föreslagna deponeringen i brottet skiljer sig från de andra föreslagna alternativen för deponering av anrikningssand. Kontaktmyndigheten påpekar att den tekniska lösningen för pumpningen av anrikningssand till sjön Syväjärvi har presenterats, men att inga metoder för bedömning av de konsekvenser som deponeringen eventuellt kan medföra har redovisats. I konsekvensbeskrivningen ska anges om den beskrivna metoden uppfyller miljöskyddsnivån enligt BAT-slutsatserna, eller om genomförandet av deponeringen kräver ytterligare konstruktioner. Konsekvenserna ska särskilt bedömas när det gäller kvaliteten på grundvattnet i berggrunden i området och de långsiktiga effekter som påverkar det. Bedömningen ska ta hänsyn till den sprickbildning i berggrunden som identifierats i området samt de risker detta eventuellt medför för grundvattnet. Kontaktmyndigheten anser att utredningarna ska inkludera upprättandet av en grundvattenmodellering som beaktar sprickbildningen i miljön kring dagbrottet. Av konsekvensbeskrivningen ska framgå en preliminär bedömning av kort- och långsiktiga effekter på mängden och kvaliteten av grundvatten.

Kontaktmyndigheten ber att man beaktar utlåtandet från GTK och Kaustby kommun om placeringen av grundvattenrör i det område för projektet som ska bedömas och dess närhet. Kontaktmyndigheten betonar vikten av att kartlägga områdets nuvarande tillstånd i tillräcklig utsträckning för att stödja bedömningen.

Utlåtande

1.6.2026, översättning 12.6.2026

Dnr LVV-U/41724/2026

Offentligt

Kontaktmyndigheten betonar att bedömningen av konsekvenserna för grundvattnet bör fokusera inte bara på verksamhetens påverkan under driftstiden utan även på den belastning som kvarstår efter gruvdriften. I konsekvensbeskrivningen ska det finnas tydliga kartframställningar så att bedömningens tillräcklighet kan granskas.

Konsekvenser för naturmiljön

Konsekvenserna för naturmiljön bedöms för hela projektets livscykel under normal drift. I bedömningen beaktas dessutom undantagsförhållanden där effekterna kan sträcka sig över ett större område. I bedömningen utnyttjas tidigare utförda samt under bedömningen genomförda undersökningar av växt- och djurliv i området, resultaten från miljötillståndens övervakningsskyldigheter, öppen geografisk information och projektspecifika modelleringar (bland annat buller- och dammodellering, 3D-modellering av utloppsvatten till Perho å). Naturutredningar riktas mot potentiella objekt för arter som omfattas av direktivet och vattenbiologiska utredningar mot fors- och selavsnitt nedströms från utloppsrutten och utloppspunkten. På rörsträckningarna för utloppsledningen sträcker sig utredningarna över en zon som är minst 50 m bred och över hela utvidgningsområdet, med undantag för bland annat kalhyggen och plantbestånd i utredningen av växtlighet och naturtyper.

I bedömningsprogrammet har man i beskrivningen av nuläget på flera ställen hänvisat till utredningar som genomförts i den tidigare miljökonsekvensbedömningen år 2020 samt till utredningar som gjorts år 2025. I bedömningsprogrammet har, utifrån 2025 års utredningar (samt delvis observationer från Laji.fi), angetts observationsplatser för arter som omfattas av direktivet, vattenbiologiska utredningsobjekt, varav mer detaljerat provtagningspunkterna för bottenfauna- och kiselalgsprover i Perho å samt områdena för elfiske. Kontaktmyndigheten anser att de kartläggningsområden som hänvisas till i bedömningsprogrammet borde ha redovisats på kartor för att ge en samlad bild av nuläget. Kartläggningsområden och -resultat ska redovisas i konsekvensbeskrivningen.

I bedömningsprogrammet har man angett antalet naturutredningar per fältdag kopplade till månadstidpunkter. Kontaktmyndigheten anser att det utifrån detta inte går att bedöma om antalet dagar för de presenterade naturutredningarna är tillräckligt, eftersom det i programmet till exempel inte för kartläggningsobjekten har redovisats en preliminär uppskattad areal för potentiella förekomstområden eller den artspecifika kartläggningsmetoden. Kontaktmyndigheten anser att de kartläggningar som presenterats i projektet ska genomföras enligt handboken *Naturinventeringar och naturkonsekvensbedömning - en handbok för naturinventerare, beställare och myndigheter* som publicerades 2024. Om man i bedömningen avviker från de mängder som krävs i den ovan nämnda handboken, ska det av konsekvensbeskrivningen framgå varför den avvikande mängden har valts vid bedömningen. Kontaktmyndigheten påminner om att eventuell respons om utredningar och deras tillräcklighet från den tidigare miljökonsekvensbedömningen också ska beaktas i den aktuella bedömningen. För att bedöma bedömningens tillräcklighet ska det i konsekvensbeskrivningen anges kartläggningarnas tidsperioder, kartläggningsområden, bedömningsmetoder samt resultaten både i textform och med kartpresentationer. De tidigare utredningar som använts i bedömningen ska bifogas som bilagor till konsekvensbeskrivningen.

Utlåtande

1.6.2026, översättning 12.6.2026

Dnr LVV-U/41724/2026

Offentligt

Konsekvenser för fågelfaunan

Enligt bedömningsprogrammet bedöms påverkan på hotade dagrovfågelarter med hjälp av material från satellitbaserad positionsbestämning. I bedömningen undersöks i vilken grad individer använder utvidgningsområdets och utloppsrutternas område som livsmiljö, och förändringarnas effekter på artens jaktbeteende och övrig revir användning bedöms.

Forststyrelsen konstaterar i sitt utlåtande att bedömningen av effekterna på rovfåglar som presenteras i bedömningsprogrammet beskrivs i allmänna drag, och att det material eller de bedömningsmetoder som används i bedömningen inte redovisas. Enligt utlåtandet utgör satellitsändarmaterial en bra grund för att undersöka artens revir användning och betydelsen av olika delar av reviret för dess livskraft samt för att bedöma gruvområdenas betydelse och påverkan på dem. I bedömningen bör man beakta att satellitdata ändå inte ger information om situationen för alternativet VE0 som ligger till grund för bedömningen, eftersom alla funktioner ännu inte har startats i området. Kontaktmyndigheten instämmer med Forststyrelsens utlåtande och konstaterar att man i bedömningen bör mångsidigt beakta uppföljningsdata från flera år för arten, samt beskriva artens revir användning och dess variation under årets olika skeden, särskilt under häckningssäsongen med beaktande av årets häckningsplats och häckningssituation (häckat, ej häckat). Vid konsekvensbedömningen ska de redan tillämpade åtgärderna för att mildra konsekvenserna beaktas, liksom effekterna av eventuella nya mildrande åtgärder.

I sitt utlåtande påpekar Forststyrelsen dessutom att miljön vid Rapasaari gruvområde samt Vionneva naturskydds- och Natura-område tillhör förekomstområdet för minst två, möjligen tre, sekretessbelagda arter, och att alla dessa arter ska beaktas i projektets bedömning av fågelpåverkan samt i Natura-bedömningen. Kontaktmyndigheten instämmer i utlåtandet och anser att effekterna på de nämnda sekretessbelagda arterna ska bedömas.

Kontaktmyndigheten påpekar att trädbeståndet längs utloppsledningarnas sträckningar röjs och att sträckningarna hålls permanent öppna. I bedömningen ska även effekterna på ugglor och ripor beaktas enligt handboken Naturinventeringar och naturkonsekvensbedömning.

Konsekvenser för djurlivet

Kontaktmyndigheten påpekar att utvidgningen av projektets gruvområde och röjningarna för utloppsledningen kan leda till fragmentering av skogs- och myrlandskap, och att man i bedömningen därför måste beakta effekterna på faunans predationsområden och förflyttningssmöjligheter. Konsekvensbedömningen för predationsområden bör särskilt inriktas på arter som använder stora områden. Betydelsen av kanteffekter ska bedömas i projektets utvidgningsområden samt i områdena för utloppsledningen. Vid bedömningen bör man beakta att särskilt en omfattande inventering av djurlivet tar tid och att tillräckligt med tid bör avsättas för inventeringen. Till exempel kan en tillräckligt grundlig inventering av flygekorren kräva mer tid än beräknat.

Utlåtande

1.6.2026, översättning 12.6.2026

Dnr LVV-U/41724/2026

Offentligt

Enligt bedömningsprogrammet ligger projektområdet inte på en central sommarbetesmark för skogsrenen, men enligt Naturresursinstitutet finns det områden i närmiljön som är lämpliga för vinterbete samt Natura-områden som är särskilt viktiga för arten under kalvningsperioden. Enligt Forststyrelsen tyder materialet från GPS-märkta hjorddjur på att skogsrenar redan i dag regelbundet använder skogs- och myrmarksområdena norr om Vionneva. I konsekvensbeskrivningen ska effekterna på skogsrenens förekomst och lämpliga livsmiljöer för arten inom gruvfunktionernas område och dess omgivning bedömas. Bedömningen är möjlig att genomföra med stöd av befintlig information samt utredningar som upprättats i samband med projekt i närheten av området. Det material som använts vid bedömningen ska redovisas i konsekvensbeskrivningen.

I bedömningen ska beaktas påverkan från vattendragsbelastning på vattnekosystemens näringsvävar efter avrinningsområde, samt i bäckar och i Perho å via smådjursfaunan och fiskbestånden även indirekt på uttern. Vid utloppspunkterna för alternativen till utloppsledning ska utterns reproduktions- och viloplatser kartläggas. I kartläggningen ska man följa miljöministeriets publikation 1/2017, Nieminen, M. & Ahola, A. (red.) 2017: *Presentation av arterna (exkl. fladdermöss) i bilaga IV till EU:s habitatdirektiv*.

Påverkan på vattenbiologin och fiskbestånden

Enligt bedömningsprogrammet ska vattenvegetation, kiselalger och bottenfauna undersökas samt elfiske genomföras för alternativen för utloppsledning. Bedömningen fokuserar särskilt på indirekta förändringar i arternas livsmiljöer samt direkta effekter som beror på skadliga ämnen. Bedömningen av de effekter som riktas mot vattenbiologin koncentreras på förändringar i de fysiska och kemiska förhållandena i strömmande vatten samt på modelleringar och följdverkningar.

De vattenbiologiska utredningarna i Perho å är placerade uppströms och nedströms från utloppsledningarna. Kontaktmyndigheten anser att de vattenbiologiska utredningarna, utöver de lämnade utredningarna, bör omfatta området kring utloppspunkterna.

Ingen separat bedömning har gjorts med avseende på Näätinkioja. Näätinkioja är (baserat på kartgranskning och tidigare utredningar) en bäck i relativt naturligt tillstånd som i bedömningsprogrammet delvis har identifierats som en för den biologiska mångfalden särskilt viktig livsmiljö enligt 10 § i skogslagen (punkt 1 omedelbara närmiljöer för bäckar när de kännetecknas av särskilda vegetationsförhållanden och mikroklimat som beror på närheten till vatten och träd- och buskskiktet). Enligt kontaktmyndighetens uppgifter har de vattenbiologiska effekterna och effekterna på fiskbeståndet i Näätinkioja undersökts i samband med den tidigare och den pågående miljötillståndsansökan. Kontaktmyndigheten konstaterar att det i Näätinkioja finns en naturligt reproducerande öringsstam, och att det efter år 2020 har genomförts restaurering av strömmande vatten som stöder öringsens naturliga livscykel där. Om material som använts i tidigare tillståndsförfaranden och uppgifter från kontrolluppföljning utnyttjas i bedömningen, ska resultatens representativitet i förhållande till restaurering av strömmande vatten beaktas och vid behov ska kompletterande utredningar göras till stöd för bedömningen.

Utlåtande

1.6.2026, översättning 12.6.2026

Dnr LVV-U/41724/2026

Offentligt

I bedömningsprogrammet har inget separat försökskräftfiske angetts. Enligt fiskerihushållningsmyndigheten gäller resultaten från det försökskräftfiske som anges i bedömningsprogrammet endast den andel av ån som ligger ovanför Veteli, där projektet inte medför några konsekvenser. Kontaktmyndigheten instämmer i utlåtandet från fiskerihushållningsmyndigheten och konstaterar att bedömningen ska omfatta både elfiske och försökskräftfiske som utförs i utloppsområdet i Perho å.

I bedömningen ska de långsiktiga effekterna på fiskbestånden beaktas, liksom minskningen av vattenföringen i lågvattenförande fåror under perioder med lågvatten i de olika alternativen. Om det i influensområdets vattenområden finns en naturligt fortplantande laxfiskstam eller om det strömmande vattnet bara försämras något från dess naturliga tillstånd, ska dessa vattenområden inkluderas i konsekvensbedömningen.

Konsekvenser för naturskyddsområden

I bedömningsprogrammet har inte redovisats hur konsekvenserna för programmet för skydd av myrar och naturskyddsområdet i Vionneva ska bedömas. Kontaktmyndigheten påminner om att bedömningen även ska genomföras med beaktande av grunderna för myrskyddsprogrammet samt de grunder som gäller naturskyddsområden.

Buller och vibrationspåverkan

Enligt bedömningsprogrammet granskas spridningen av det buller som orsakas av funktionerna genom modellering. Områdesspecifika genomsnittliga ljudnivåer dag- och nattetid (LAeq) från normal verksamhet i verksamhetsområdenas omgivning utreds genom modellering. Vid bedömningen av modelleringsresultaten beaktas bullerkällornas eventuella smalbandighet och impulskaraktär. Vid bedömningen beaktas de områdesspecifika genomsnittliga ljudnivåerna (LAeq) under dag- och nattetid som orsakas av normal verksamhet i miljön kring verksamhetsområdena. Modelleringen görs för situationer som representerar de värsta fallen av bullerpåverkan i förhållande till den närmaste bebyggelsen.

I rapporteringen av bullerutredningen ska de utgångsuppgifter som använts i modelleringen, såsom bullerutsläpp från maskiner och utrustning, redovisas med tillräcklig noggrannhet. Dessutom ska de beräkningsinställningar som använts i beräkningen redovisas. Vid bedömningen ska man beakta samkonsekvenser från gruvorna, såsom malmbrytning, -krossning och -förädlingsprocesser, interna transporter inom området, användning av områden för sidoberg samt eventuella andra bullerframkallande funktioner som kan placeras i området.

I bedömningsrapporten ska verksamhetens effekter på områdets ljudmiljökvalitet och förändringar i denna granskas, även utöver de riktvärden som anges i riktvärdesbeslutet. I modellerna ska bullernivåerna redovisas upp till minst 40 dB i medelnivå, både dag- och nattetid. I granskningarna ska man särskilt beakta områdets naturreservat, fast bosättning, fritidsbebyggelse samt eventuella rekreationsområden och -leder. I modellerna ska man vid behov, förutom medelnivån för ljudet (LAeq), också bedöma de kortvariga maximala nivåerna (LAFmax) som verksamheten orsakar.

Utlåtande

1.6.2026, översättning 12.6.2026

Dnr LVV-U/41724/2026

Offentligt

I konsekvensbeskrivningen ska effekterna av de olika alternativen presenteras jämförbart och tydligt. På samma sätt ska konsekvensbeskrivningen tydligt ange hur de olika alternativen påverkar områdets nuvarande situation.

När det gäller de vibrationseffekter som uppstår från verksamheten anges ingen bedömningsmetod i bedömningsprogrammet. Effekterna av vibrationer som uppstår från verksamheten ska bedömas med hjälp av befintliga forskningsdata om spridningen av och skadligheten för vibrationer. I bedömningen används befintliga referensvärden för vibrationsstyrka. Baserat på bedömningen ska nödvändiga åtgärder för att hantera vibrationsstörningar samt ett förslag på genomförande av vibrationsövervakning i gruvverksamheten presenteras.

Dammkonsekvenser

Effekterna av dammbildning bedöms genom modellering. Kontaktmyndigheten påpekar att metoden för dammodellering samt det utgångsmaterial som används för modelleringen och de luftföroreningar som granskas inte har beskrivits. Bedömningen av dammpåverkan ska genomföras med programvara som är lämplig för gruvverksamhet, och modelleringens område ska omfatta bostads- och fritidsfastigheter inom influensområdet, naturskyddsområden samt andra känsliga objekt. För att bedöma modelleringens tillräcklighet ska utgångsuppgifterna presenteras i konsekvensbeskrivningen. Förutom den muntliga bedömningen ska resultaten presenteras med kartbilder. I konsekvensbeskrivningen ska slutsatser och osäkerhetsmoment presenteras för varje alternativ som bedöms.

Konsekvenser för människors levnadsförhållanden, trivsel och hälsa

Enligt bedömningsprogrammet granskas resultaten från andra konsekvensbedömningar vid bedömningen av hälsoeffekter, och man försöker identifiera alla direkta och indirekta hälsoeffekter som verksamheten eventuellt kan orsaka, till exempel vad gäller buller, luftkvalitet, damm och vattendragspåverkan. Resultaten jämförs med de ovan nämnda referensvärden som har fastställts för dessa effekter och vars överskridande kan orsaka hälsoskador. I bedömningen beaktas även eventuella olycks- och skaderisker.

Som underlag för konsekvensbedömningen används dessutom bland annat uppgifter från boende och rekreationsanvändare i närområdet om nuläget i miljön inom influensområdet, samt synpunkter och erfarenheter av projektet och dess effekter på boendeförhållanden och rekreationsanvändning. Information kartläggs med en enkät som är öppen för alla.

Kontaktmyndigheten anser att effekterna av gruvdriften särskilt ska bedömas i närheten av det planerade verksamhetsområdet samt på bostads- och fritidsfastigheter som ligger inom influensområdet för utloppsledningens sträckning och utloppspunkterna för vattnet. När det gäller utloppsvatten framhävs i konsekvensbedömningen effekterna på rekreationsanvändningen av Perho å, och då det gäller gruvverksamheten bland annat på Vintturi naturstig. Vid bedömningen av levnadsförhållanden och trivsel ska man även beakta landskapseffekterna av deponeringen av gruvavfall samt av terrängkorridoren för utloppsledningen.

Utlåtande

1.6.2026, översättning 12.6.2026

Dnr LVV-U/41724/2026

Offentligt

Landskap och kulturmiljö

I bedömningen genomförs en siktområdesanalys, illustrationsbilder och en inventering av fornlämningar. Enligt den preliminära känslighetsbedömningen riktas projektets landskapskonsekvenser främst till ett avstånd på 10 kilometer från projektområdet. Landskapskonsekvenserna bedöms lokalt i närheten av projektområdet och i områden med långväga påverkan. Vid bedömningen uppmärksammas områden med särskild känslighet där det har konstaterats finnas landskapsmässiga eller kulturella värden eller områden där det finns bosättning eller fritidsbebyggelse.

Kontaktmyndigheten anser att bedömningsmetoderna för landskapet är tillräckliga, men begär att avståndet för området med långväga påverkan preciseras i konsekvensbeskrivningen, eftersom detta inte har redovisats i bedömningsprogrammet. Det är bra att i bedömningen även beakta de lokalt värdefulla objekt som K.H. Renlunds museum har lyft fram. I bedömningen bör beaktas att projektalternativen för utloppsledningen VEA och VEB går igenom ett landskapsområde med regionalt värde (Tastulanjärvi), och att alla alternativ delvis ligger inom den nationellt värdefulla kulturlandskapet i det nordöstra området av Perho å. Projektets effekter på de aktuella landskapsområdena ska bedömas och eventuella mildrande åtgärder redovisas. Landskapseffekter ska beaktas som en delfaktor vid bedömningen av effekterna på människors trivsel och levnadsförhållanden då det gäller utvidgningsområdena för gruvavfall samt utloppsledningens sträckningar.

I bedömningsprogrammet presenteras tydligt de kända arkeologiska lämningar som finns inom projektområdet och längs de alternativa sträckningarna för utloppsledningen. Kontaktmyndigheten anser att den inventering av fornlämningar som gjorts i utredningen är nödvändig i utvidgningsområdet för gruvavfall samt längs utloppsledningens sträckningar. Vad gäller det nationellt betydelsefulla fornlämningsområdet vid änden av sträckningarna VEA och VEC för utloppsledningen (stenåldersboplatsen på Kaustby mo) bör investeringen av fornlämningar sträcka sig ända till Perho å, eftersom hela utloppslinjen från avloppsreningsverket till ån inte undersöktes i de utredningar som utfördes 1996. I konsekvensbeskrivningen ska effekterna av utvidgningsområdena för gruvavfall samt alternativen för utloppsledningen på fornlämningar redovisas, och eventuella åtgärder för att förebygga skadliga effekter ska presenteras.

Samkonsekvenser

Samkonsekvenser från gruvverksamheten har identifierats i samband med deponeringsområdet för analcimsand i Hoikkaneva, Rautajalka vindkraftsprojekt samt delgeneralplanen för Outojärvi gruva. Vad gäller utloppsledningen har man identifierat samkonsekvenser för Perho å med Kaustby avloppsvattensreningsverk samt funktionerna vid Findest Protein Oy och Kaustisen turkisrehu.

Kontaktmyndigheten påpekar att funktioner som ger upphov till samkonsekvenser har identifierats i bedömningsprogrammet, men att man inte har presenterat hur och vilka konsekvenser som kommer att bedömas i förhållande till de föreslagna åtgärderna.

Utlåtande

1.6.2026, översättning 12.6.2026

Dnr LVV-U/41724/2026

Offentligt

När det gäller samkonsekvenser för Perho å ska de miljötillstånd som beviljats till de ovannämnda funktionerna samt den belastning de medför beaktas.

Konsekvensbeskrivningen ska omfatta en tillräcklig och tydlig granskning av samkonsekvenserna för Perho å från det utloppsvatten som bildas i Rapasaariområdet och verksamheten vid Findest Protein Oy och Kaustisen Turkisrehu Oy. Bedömningen ska omfatta belastningens ackumulering och förändringar i vattenkvaliteten vid olika flödesförhållanden samt beskriva de bedömningsmetoder och utgångsuppgifter som använts. I bedömningen bör man beakta att resultaten från den gemensamma kontrollen av Perho å redan i nuläget visar att vattendraget är belastat och särskilt känsligt för förändringar i belastningen under lågvattenföring.

Kontaktmyndigheten påminner om att man i bedömningen enligt MKB-lagen ska beakta samkonsekvenserna med andra befintliga och/eller godkända projekt. Området för Outovesi delgeneralplan och Rautajalka vindkraftsprojekt som presenterats i bedömningsprogrammet är inte sådana projekt som avses ovan. Kontaktmyndigheten anser dock att projektområdet för Rautajalka vindkraftsprojekt delvis ligger inom utvidgningsområdet för gruvfunktionerna och medför samordning av verksamheterna. Av denna orsak är beaktande av vindkraftsprojektet i bedömningen av samkonsekvenser motiverad. Bedömningen av konsekvenser för naturen och fågellivet betonas i bedömningen av samkonsekvenser med Rautajalka vindkraftsprojekt.

Söder om gruvfunktionerna i Rapasaari ligger slutdeponeringsområdet för analcimsand i Hoikkaneva, dit analcimsand transporteras som avfall från processen vid Keliber Technology Oy:s litiumraffinaderi i Karleby. Deponeringen av analcimsand i Hoikkaneva har ännu inte påbörjats, men verksamheten har beviljats miljötillstånd. Kontaktmyndigheten anser att samkonsekvenser ska beskrivas i förhållande till verksamheten i enlighet med det beviljade miljötillståndet. I bedömningen ska livscykeln för slutdeponeringsområdet för analcimsand beskrivas i dess olika skeden, eftersom verksamheten är avsevärt långvarig jämfört med andra funktioner i området.

Kontaktmyndigheten påpekar att man i bedömningsprogrammet inte har beaktat Oy Alholmens Kraft Oy:s torvproduktionsområden Päiväneva och Valkianeva, som ligger väster om gruvområdet. Funktionerna ska inkluderas i bedömningen av samkonsekvenser. Dessutom ska bedömningen av samkonsekvenser inkludera den befintliga verksamheten i Syväjärvi gruva, för vilken miljötillstånd har beviljats.

Övriga miljökonsekvenser*Klimatkonsekvenser*

Klimatpåverkan har inte identifierats som en betydande konsekvens i bedömningsprogrammet, men kontaktmyndigheten anser att betydelsen av konsekvensen är osäker. Ett projekt som utvidgar gruvans verksamhet medför dock direkta utsläpp av växthusgaser, och man har i bedömningsprogrammet angett att dessa kommer att utredas.

Utsläppspåverkan under projektets livscykel, inklusive osäkerheter och mildrande åtgärder, kan enligt kontaktmyndighetens bedömning uppskattas på en allmän nivå. Bedömningen av projektets klimatpåverkan ska riktas mot livscykelbaserade förändringar i markens och trädbeståndets kolförråd samt konsekvenser för den regionala anpassningsförmågan och riskerna som riktas mot projektets verksamhet. I bedömningen ska man redovisa förändringen i markanvändning särskilt för torvmarker och områden i naturligt tillstånd där förlusten av kolförråd vanligtvis är betydande. Utgångsuppgifterna och kriterierna (bland annat jordmånstyper, avverkningar, permanent täckning) ska beskrivas. Till stöd för bedömningen är det dessutom bra att närmare förklara de områden där förlusterna är störst. Kontaktmyndigheten rekommenderar att använda verktyget Hiilikartta för bedömningen. Effekterna ska jämföras med lokala och regionala utsläpp av växthusgaser samt med målen för utsläppsminskningar.

I fråga om projektets anpassningsfrågor är det mest centrala dimensioneringen av lakvattenbassänger i ett föränderligt klimat. Av bedömningen ska det bland annat framgå vilka scenarier som använts i modelleringarna av vattenbalansen, och hur man i bedömningen har beaktat undantagsförhållanden som beror på extrema väderfenomen, inklusive deras multiplikativa effekter.

4.4 Organisering av bedömningsförfarandet och därmed förknippat deltagande

Enligt bedömningsprogrammet baseras bedömningen av effekterna på människors levnadsvillkor och trivsel på resultaten från andra konsekvensbedömningar samt på respons från invånarenkäter och smågruppsevenemang. Invånarenkäten genomförs i första hand som en elektronisk enkät, men det är också möjligt att delta i enkäten på papper. Dessutom ordnas smågruppsevenemang för områdets invånare och intressenter.

Kontaktmyndigheten anser att den invånarenkät och de smågruppsevenemang som presenteras i bedömningsprogrammet är nödvändiga för att bedöma effekterna utöver det lagstadgade deltagandet. I bedömningsprogrammet har genomförandet av enkäten dock inte specificerats. Kontaktmyndigheten anser att man ska informera om enkäten på ett tillräckligt sätt, så att så många som möjligt får möjlighet att svara på den. Kontaktmyndigheten konstaterar att man i samband med informationen särskilt ska beakta invånare i projektområdets närhet samt till exempel rekreationsanvändare som bor i olika kommuner.

I bedömningsprogrammet har man inte närmare redovisat för genomförandet eller tidpunkterna för smågruppsevenemangen. I bedömningsprogrammet ska smågruppsevenemang som hållits samt deras innehåll redovisas.

En sammanfattning på svenska av innehållet i bedömningsprogrammet har tagits fram, och vid presentationsevenemang för programmet beaktar den projektansvarige att projektet är placerat inom områden med tvåspråkiga kommuner, vilket kontaktmyndigheten anser vara viktigt.

4.5 Behörighet för dem som utarbetat bedömningsprogrammet

I bedömningsprogrammet anges utbildning och/eller erfarenhet för dem som deltagit i programmets utarbetande. Kontaktmyndigheten anser att den projektansvarige har haft tillräcklig expertis för att utarbeta bedömningsprogrammet.

I bedömningsprogrammet har ingen bedömare av trafikpåverkan angetts. För att bedöma behörigheten ska konsekvensbeskrivningen innehålla de uppgifter som saknas.

4.6 Planer och tillstånd som projektet förutsätter

Enligt utlåtandet från Livskraftscentralen i Österbotten krävs tillstånd för att placera en vattenledning på eller under vägområdet för en landsväg. Uppgifter om det placeringstillstånd som krävs ska läggas till i tabell 4-1. Tillståndet baseras på lagen om trafiksystem och landsvägar (503/2005, 42 §).

Enligt bedömningsprogrammet är det nödvändigt att pumpa cirka 3 000–12 000 m³/d grundvatten (inklusive regn- och smältvatten) för att hålla Rapasaari gruva torr. Därmed ska ett tillstånd enligt vattenlagen för att hålla Rapasaari gruva torr läggas till i punkt 4.3, tillstånd och beslut som krävs för projektet.

4.7 Möjligheter att samordna utredningarna med utredningar som krävs enligt andra lagar

Enligt bedömningsprogrammet uppdateras Natura-bedömningen för Vioneva (FI1000019, SAC/SPA) som genomfördes 2021 under bedömningsprocessen. Tillstånds- och tillsynsverket anser att den föreslagna uppdateringen av Natura-bedömningen är en tillräcklig åtgärd för att bedöma effekterna på Natura-området Vioneva. Enligt Tillstånds- och tillsynsverket bör konsekvensbedömningen riktas mot alla naturtyper och arter som utgör skyddsgrunden för Natura-området. I bedömningen ska även betydelsen av områden utanför Naturaområdet, såsom projektområdet, för de arter som utgör grund för skyddet beaktas, i den mån områdena fungerar som nödvändiga födosöks- och/eller förflyttningsområden. Tillstånds- och tillsynsverket (TTV) lyfter fram att man i bedömningen särskilt ska beakta samkonsekvenser med Rautajalka vindkraftsprojekt, deponeringsområdet för analcimsand i Hoikkaneva samt Jylkkä-Alajärvi elkraftöverföringsprojekt.

5 Inlämnande av och information om utlåtandet om bedömningsprogrammet

Kontaktmyndigheten skickar sitt utlåtande samt kopior av de utlåtanden och åsikter som inkommit om bedömningsprogrammet till den projektansvarige. Utlåtandet skickas samtidigt för kännedom till de berörda myndigheterna.

Utlåtandet om bedömningsprogrammet finns framlagt i tjänsten miljo.fi på adressen: www.miljo.fi/keliber-rapasaari-gruvavfall-MKB.

6 Prestationsavgift, fastställande av den och möjlighet att överklaga avgiften

Prestationsavgiften är 13 800 euro.

Den avgift som tas ut för kontaktmyndighetens utlåtande har fastställts utifrån den arbetsmängd som projektet krävt (18–24 dagsverken). Avgiften fastställs enligt förordningen om Tillstånds- och tillsynsverkets avgifter.

En betalningsskyldig, som anser att ett fel har begåtts vid fastställande av avgiften för utlåtandet kan begära omprövning hos Tillstånds- och tillsynsverket inom sex månader från dagen då detta utlåtande gavs.

7 Tillämpade bestämmelser

- Lag om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) 8, 16 och 18 §
- Statsrådets förordning om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (277/2017) 3 §
- Lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) 8 §
- Statsrådets förordning(1177/2025) om avgifter till Tillstånds- och tillsynsverket år 2026 1§.

Detta dokument har godkänts i verkets elektroniska ärendehanteringssystem. Ärendet har föredragits av överinspektör Tia Lummi-Lehtinen och avgjorts av överinspektör Jutta Lillberg-Puskala

Bilagor

Anvisning om begäran om omprövning av avgiften

Distribution

Keliber Technology Oy
Envineer Oy
Kaustby kommun
Karleby stad
Kronoby kommun

För kännedom

Parter av vilka utlåtande begärts (elektroniskt)

Utlåtande

1.6.2026, översättning 12.6.2026

Dnr LVV-U/41724/2026

Offentligt

Tillstånds- och tillsynsverket

Postadress: PB 20, 13035 LVV

Telefonväxel: 0295 254 000

registratur@lv.fi | lv.fi